

S. Andreas – 31 Zondag door het Jaar – 5 november 2023

Vergeven ... altijd

Inleiding

‘Oog om oog, tand om tand’; dit was de leefregel van Mozes in het Oude Testament, bedoeld om het buiten proportie terugslaan aan banden te leggen. Maar Jezus van Nazareth zegt: niet doen, helemaal niet terugslaan, nooit. Vanwege de schrijnende actualiteit van vandaag willen we er samen over nadenken wat dat betekent.

Ook ons, zijn volgelingen, wordt gevraagd om te meten met die maat.

Overweging

Er is een psalm, die elke week terugkomt in het brevier, en iedere keer als ik hem bid (ps.141), sta ik even stil bij één regel of bid hem twee keer voor ik verder ga: “Leg een hand op mijn mond, bedaar mijn ziel dat ik niet op ze inbeuk en het kwaad doe dat ik niet wil en even rot ben als zij”; wat een krachtige bede, toepasselijk op de actualiteit vandaag. In de Zaligsprekingen zegt Jezus: ‘Oog om oog, tand om tand’ was in de tijd van Mozes een richtlijn; maar ik zeg jullie: niet doen, helemaal niet terugslaan. Ik denk daar sinds 7 oktober vaak aan; ik stel me voor dat diezelfde Jezus vandaag langs diezelfde wegen loopt in Palestina en zich weer even terugtrekt op de Olijfberg; ‘hij huilt over Jeruzalem’ staat er in het evangelie van Lucas; dat was toen, ja, maar hij huilt vandaag weer en weet niet van ophouden.

Langs dezelfde weg rollen nu tanks en ander wapentuig, en door de lucht gieren raketten, en mensen betreuren doden, onnoemlijk veel doden; en in zijn land en in heel de wereld wordt partij gekozen en klinken harde woorden van wraakzucht en haat. Hij heeft reden om te huilen om wat er nu gebeurt; hij weet goed dat er al jaren veel onrecht gebeurt en dat de emoties hoop oplopen; toch zegt hij: ‘niet doen, niet terugslaan’; hij bidt in de stilte dat krachtige psalmgebed: ‘bedaar mijn ziel dat ik niet op ze inbeuk en even rot ben als zij.’

Lieve mensen, ik wil met u nadenken over twee woorden: over vergeven... en hopen. Iemand, bisschop Lode van Hecke, van Gent (cf. Klooster, no. 24, Herfst 2023) zegt: ‘Wat vroeger typisch kerkelijk, katholiek of christelijk was, dat is vandaag gemeengoed geworden; je hoeft geen christen te zijn om sociaal,

rechtvaardig en goed te zijn; dit zijn intussen algemene waarden in onze cultuur geworden'. Ik ben het daar helemaal mee eens, maar als dat zo is, dan stelt zich de vraag: wat heeft het geloof vandaag dan nog aan meerwaarde? Twee dingen, antwoordt de bisschop van Gent in het interview: vergeven en hopen. 'Vergeven, zegt hij, is de hoogste vorm van liefde; het komt voor in alle religies maar het christendom zegt iets meer, namelijk: nooit een grens trekken, nooit opgeven, zeventig maal zeven keer, altijd vergeven'.

Dezelfde Jezus van Nazareth, die toen huilde om Jerusalem, hing aan het kruis en bad: 'Heer vergeef het hun, ze weten niet wat ze doen'. En dichterbij in de tijd hebben mensen laten zien dat het kan: Nelson Mandela heeft meer dan 25 jaar van zijn leven vastgezet op een paar vierkante meter; toen hij vrij kwam zei hij: wij moeten samen verder, blank en zwart; en hij ging ervoor. Maarten Luther King zong: 'I do believe, black and white, brothers and sisters'; het kostte hem zijn leven. Candice Mama in Zuid Afrika zei tegen de moordenaar van haar vader: 'Ik vergeef jou' en gaf hem een knuffel, en zette een werkgroepje op om hem vrij te krijgen van levenslang. Etty Hillesum, in Westerbork, op de avond voor zij werd afgevoerd naar Auschwitz: 'geen snipper haat moet ik in mij toelaten, anders wordt het niks met de nieuwe wereld die komen moet'. 'Women wage Peace', Joodse, Palestijnse, Moslem, Christen vrouwen in Israël komen al jaren samen en leven in vrede met elkaar. Het kan! En in Den Haag reikt rabbijn Soetendorp spontaan de hand aan moskeebestuurder Shamier Mhadar. Ja, zó vergeven kan; het is de hoogste vorm van je naaste liefhebben zoals jezelf; je naaste in de ogen kijken want hij/zij is zoals jij: een mens die ook wil leven en gelukkig wil zijn.

Dát geloof dat het kan, dat mensen zo mooi en zo ten volle mens kunnen zijn, het is bijna niet te geloven; dat zij kunnen vergeven, altijd, dat komt ergens anders vandaan, het is een kracht die komt van boven, van Gods Geest in ons aan het werk. Dáár zit de meerwaarde van het christendom: vergeven en ondanks alles hopen dat het ook gebeurt in mensen, tussen mensen, zelfs vandaag. Wat menselijkerwijs onmogelijk lijkt, blijkt bij God mogelijk. Waarom zou het dan niet mogelijk zijn bij bestuurders bij regeringsleiders? Waarom moeten eerst de rekeningen vereffend worden, duizenden doden vallen, onschuldige mensen? Waarom kunnen ook zij niet wijsheid, verantwoordelijkheid betrachten op hun niveau? Nelson Mandela kon het en deed het!

Ik wil eindigen met de woorden van Huub Oosterhuis: “Deze wereld is verschrikkelijk; er lijkt geen beginnen aan; er is geen God en geen Jezus die de wereld van alle ellende zal redden; God zwijgt zo diep in alle talen dat je denkt: hij bestaat niet; zo voelt het. Er is maar één oplossing: dat je ‘en tóch’ zegt, en ‘hier ben ik’; en om je heen kijkt of er nóg iemand is die óók en dat je dan samen probeert te redden wat je redden kunt.” Ja, het kán. Amen.